

Знак

једнакости

Изражавајући забринутост због тога што су цивили, посебно жене и деца, најтеже погођени оружаним сукобом, и препознајући утицај који на то има трајни мир и помирење, Уједињене нације усвојиле су 2000. године Резолуцију 1325 *Жене, мир, безбедност*. Тим актом оне позивају државе чланице да обезбеде повећање заступљености жена на свим нивоима одлучивања у националним, регионалним и међународним институцијама и механизмама за превенцију, управљање и решавање сукоба.

Резолуција је покренула или додатно охрабрила многе жене и мушкарце широм света да проговоре на другачији начин о насиљу

Србија ће ускоро бити једна од малобројних земаља у свету које ће имати Национални акциони план за примену Резолуције УН 1325 о женама, миру и безбедности, што значи да је Министарство одбране на време препознало родну равноправност у доменима одбране и безбедности као нужну претпоставку у приближавању Србије европским интеграцијама

над женама и децом у ратним, али и мирнодопским условима. Но, она је уз то подстакла и глобалну дебату о улози жена у систему безбедности. На иницијативу Београдског фонда за политичку изузетност и у Србији се почело са израдом *Националног акционог плана* за примену Резолуције 1325 (НАП).

Министарство одбране препознало је значај Резолуције и у оквиру реформе система одбране и прикључивања интеграцијама укључило у израду *Националног плана* своје представнике и то као главне носиоце посла. У изради НАП-а учествују и представници других министарстава – унутрашњих и спољних послова, финансија, економије и регионалног развоја и правде, потом, представници невладиних организација, академске јавности и медија.

Усвајањем *Националног акционог плана* Србији ће се сврстати у ред оних, још увек малобројних земаља, које су спремне да укључе Резолуцију 1325 у свој национални правни систем. Примена тог плана подразумева да се жене активно укључују у доношење одлука у вези са питањима безбедности. Укратко – да се целокупан сектор безбедности усклади с Уставом Републике Србије, који предвиђа пуну равноправност мушкараца и жена.

Своје Националне планове до сада су усвојиле Аустрија, Белгија, Бурунди, Чиле, Холандија, Демократска Република Конго, Данска, Финска, Исланд, Либериа, Норвешка, Обала Слоноваче, Португал, Руанда, Шпанија, Шведска, Швајцарска, Уганда и Велика Британија.

Истовремено су и значајне међународне организације у Резолуцији 1325 препознале могућност да се ефикасније користе људски капацитети за ефективнији одговор на кризне и посткризне ситуације.

Комплементарност у безбедности

– Комплементарне вештине мушкараца и жена знатно доприносе успешности операција које спроводе УН, ЕУ и НАТО, посебно имајући у виду све већу комплексност цивилно-војних интеракција, односа са јавношћу и прикупљања информација. За испуњавање тих услова равноправност полова је кључни фактор, што је општи принцип који важи за све чланице *Партнерства за мир* – каже пуковник др Катарина Штрбац, начелник Одељења за стратегијске анализе и безбедносне интеграције Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране.

А да ли Србија прати светске тенденције? Правни акти, почев од Устава, потврђују равноправност полова, али пракса не изгледа увек онако како је замишљено. Тако је заступљеност жена одговарајућа само у оном делу сектора безбедности у коме се не примењују средства принуде. Жене су више заступљене на административним, аналитичким и пословима формулисања политике.

Али, на руководећим позицијама – једноставно су невидљиве, иако од укупне популације у Србије 51,4 посто чине жене. Оне су

Пуковник др Катарина Штрбац

– У УН је тенденција да се на сваком конкурс који објаве, инсистира да буде што више жена. По свом психолошком профилу, жене су склоније уступцима и помирењу од мушкараца и дубоко верујем да је то разлог због чега се сада тражи њихово присуство на одређеним местима у сектору безбедности.

на високим позицијама у сектору безбедности биле на местима помоћнице министра у полицији и помоћнице министра за политику одбране у Министарству одбране.

По речима пуковника др Катарине Штрбац, пројектом *Имплементација Резолуције 1325 СБ УН у Србији* ће се повећати видљивост жена у сектору безбедности, ојачаће им се улога у проце-

Мушкарци шефују

Збирни подаци за сва министарства показују да је међу министрима 81,5 посто мушкараца и 18,5 посто жена; међу државним секретарима је 77,6 посто мушкараца и 22,4 посто жена, а међу помоћницима министара је 57,8 посто мушкараца и 42,2 посто жена.

Подаци говоре да је заступљеност жена на руководећим позицијама у министарствима (министри, државни секретари, помоћници министара) која су непосредније ангажована у домену безбедности знатно испод укупног просека за сва министарства.

У Одбору за одбрану и безбедност Народне скупштине од укупно 17 чланова само је једна жена. Заступљеност жена у Одбору за иностране послове је повољнија (64,7 посто мушкараца и 35,3 посто жена) и изнад је просека укупне заступљености жена у Народној скупштини.

Угроженост жена

У Србији, безбедност жена и девојака угрожена је у готово свим аспектима: велики број жена и девојака живи у сиромаштву и оскудици, изложене су дискриминацији, њихова права се крше и жртве су различитих облика родно заснованог насиља: насиљу у породици, сексуалном насиљу, економском насиљу, трафикингу...

У посебно тешкој ситуацији су жене у статусу избеглица и интерно расељених особа. Почев од 2002. године, Република Србија знатно је унапредила нормативни оквир заштите права жена од дискриминације у породичним односима, на радном месту и у другим областима. Међутим, државни органи и установе надлежне да делују, често не пружају делотворну правну заштиту и адекватну психосоцијалну подршку женама жртвама дискриминације и родно заснованог насиља.

су реформе и подржати ангажовање у безбедносним структурама на локалном, националном и регионалном нивоу, побољшавајући и једно примењујући основе родне равноправности.

Др Јованка Шарановић, начелник Одељења за студије одбране Института за стратегијска истраживања, истиче да су жене заступљене у свим категоријама лица на служби у Министарству одбране и Војсци Србије, у складу са могућностима предвиђеним законом.

– То значи да их има и међу професионалним војним лицима и међу цивилним лицима. У категорији професионалних војних лица, жене су присутне као официри, подофицири и професионални војници. У Министарству одбране и Војсци Србије од укупног броја државних и војних службеника и намештеника, 46,88 одсто су жене. Број жена у професионалној војној служби у МО и ВС у 2009. години износи 1,94 посто од укупног броја професионалних војних лица (ПВЛ). У структури професионалних војних лица жена у статусу подофицира има 0,38 посто, официра 0,33 посто и професионалних војника 4,86 посто – каже др Јованка Шарановић.

Процент девојака за пријем на Војну академију (ВА) усклађује се сваке године са потребама Генералштаба ВС и креће се у распону од 17,3 посто у 2007, када је примљена прва генерација девојака на Војној академији, до 20,07 процената у 2009, када је уписана трећа генерација девојака. Квоте за обуку жена професионалних војника не постоје, већ се оне јављају на конкурс, у складу са интересовањем и потребама јединица, заједно са мушкарцима. Тај проценат варира од циклуса до циклуса, и креће се од три посто од укупног броја обучених у првом, до 16 посто у последњем, седмом циклусу.

Бројке и стварност

У свету се данас сматра да жене имају незнатан утицај на одлучивање у области одбране и безбедности, а као основни разлог те ситуације наводи се, пре свега, њихова слаба заступљеност у државним институцијама које одлучују о безбедносним питањима и различитим телима која се образују у тој области.

У пракси постоје „неписане“ препреке за напредовање на одговорним местима у сектору безбедности. Недовољно је заступљен и стратешки приступ пријему жена на послове који подразумевају употребу средстава физичке принуде. Не постоји транспарентан систем управљања људским ресурсима и статистичко праћење и дубинско истраживање разлога за регрутовање, задржавање и напредовање жена у сектору безбедности. Нема адекватне системске подршке женама запосленим у сектору безбедности и прилагођавања процедура, наставних садржаја и систематизације родно сензитивном поступању.

Стога, НАП уочава потребу да се побољшају услови за бројније запошљавање и напредовање жена у сектору безбедности, посебно у оперативном саставу. Од др Јованке Шарановић сазнали смо каква је пракса у свету, бар у оним земљама на које би и наша желела да се угледа. Према њеним речима, пове-

Др Јованка Шарановић

– У будућности ћемо и даље бити усмерени на област родне равноправности и проширивати подручја радног ангажовања жена. Пратићемо оправданост њиховог школовања у низу фактора – успешност студирања, радну ефикасност и задовољство избором професије. Осавремењиваћемо модел ангажовања жена у складу са Резолуцијом 1325. Жене ће, дакле, ојачати своје присуство у систему, али то не значи да треба да се такмиче са мушкарцима, већ да раде заједно с њима, узajамно се обогаћујући разликама. Да обавезно сачувају шарм и женственост.

ћава се процентуална заступљеност жена у персоналном саставу војске и проширује се број формацијских дужности које су им доступне. Истовремено, повећан је број жена на местима доношења одлука.

Но, у земљама НАТОа још се воде полемике око укључивања жена у тзв. борбене родове и њиховом утицају на ефикасност групе и кохезију у колективу. Под знаком питања је и њихова ангажовање у експедиционим снагама због трудноће, статуса родитеља–старатеља и других разлога.

Када је реч о домаћем терену, ту су покренуте бројне акције, као што су пројекти *Обим и модалитети ангажовања жена у савременим армијама (2005)*, *Ставови средњошколске омладине о школовању на ВА и Јавност војске о школовању девојака на ВА (2007/2008)* и међународна конференција *Жене у Војсци (2006)* и *Школовање девојака на ВА (2007)*.

Исказивање способности

У наведеним пројектима истраживачи су се бавили могућностима за веће ангажовање жена у систему одбране и утврђивањем колико је то у функцији рационалнијег располагања људским ресурсима. Добијени резултати, наглашава др Шарановић, показали су да нема значајнијих разлика између испитаника мушког и женског пола у погледу процене компетентности жена за обављање послова у војсци.

Поред послова које жене већ обављају, постоји низ других послова у војсци на којима би оне могле успешно да замене мушкарце. То су уједно послови на којима би најрадије и радиле (интендантска служба и техничко одржавање и снабдевање, контрола саобраћаја, опслуживање софистицираних техничких средстава, послови обезбеђења објеката и средстава, обавештајно-безбедносни послови). Истраживања су, потом, показала, да женама најмање одговарају послови који захтевају висок степен физичког напрезања, који се обављају у свим временским и теренским условима, послови опасни по здравље, послови са високим степеном личне и командне одговорности.

Др Шарановић наглашава да је женама битно да имају добре сараднике на послу, који би требало да буде занимљив и на коме долазе до изражаја њихове способности. Важно им је да тако помогну другима, а и саме да доста науче. Желеле би и стваралачки посао, на коме би биле самосталне и независне. Високо рангирају и рад од посебне друштвене користи и значајног друштвеног угледа.

– Усмерени смо на повећање учешћа жена у свим категоријама професионалних војних лица и школовање девојака у војним школама. Данашње девојке и младићи подједнако су заинтересовани за школовање у војним школама и недовољно обавештени о садржајима и условима школовања на Војној академији. Заинтересованост девојака за школовање на ВА јесте обрнуто пропорционално средњошколском успеху и материјалном стању породице. Најатрактивнији смер за девојке је авијација – тврди др Шарановић.

Дакле, сви су изгледи да ће Србија ускоро бити једна од ретких земаља у свету која ће имати НАП, што значи да је Министарство одбране на време препознало родну равноправност у доменама одбране и безбедности као нужну претпоставку у приближавању Србије европским интеграцијама. Чињеница да је Министарство одбране учествовало у изради предлога представља га као много отворенију институцију него што се у јавности иначе доживљава. Уосталом, усвајање Националног акционог плана за имплементацију Резолуције Савета безбедности ОУН 1325 о женама, миру и безбедности је међународна обавеза Републике Србије као чланице ОУН. ■

Снежана ЂОКИЋ

СВАКОДНЕВНО СА ВОЈНИЦИМА

Међу десетинама старешина у Центру за обуку на Батајници налази се и **заставник Дијана Ковачевић**, командир одељења на систему куб, са најмање тридесетак војника по генерацији.

– Од када сам 1977. године завршила војну школу у Рајловцу радим у Војсци као цивилно лице. Пре три године указала се прилика да пређем у професионалну војну службу. Добила сам чин, и од тада сам у униформи – каже Дијана и напомиње да се никада није покајала због такве одлуке.

По природи посла, радно време проводи са војницима – од јутарње смотре до појечерја. Као сваки други командир одељења и заставник Ковачевић задужена је за сва питања која се тичу војника којима је непосредни старешина – од упознавања, разговора, излазака, казни, похвала...

– Моја искуства у Војсци Србије су добра. Војници којима сам старешина су до сада били коректни, тако да проблема није било. Војнички посао јесте специфичан, али га обављам с задовољством. Нисам се покајала што сам цивилни посао заменила војничким.

Заставник Дијана Ковачевић из прве руке припадницама женског пола поручује да би требало да се у што већем

броју пријаве на конкурс за професионалне војнике. Војнички посао и униформа, како истиче, нису резервисани само за мушкарце. Најбољи савет који може да уступи будућим колегиницама јесте да имају довољно упорности и истрајности како би пребродили почетак, који је као и сваки други, тежак. Остало, како каже, долази само по себи.

– Не постоји ниједан разлог због кога жене не би могле да буду врхунски војници. Време је да даме у већем броју улепшају војни позив – са осмехом закључује Дијана. ■

Р. Д.

ВИДИК СА БАЗЕ

Донедавно, **Драгана Николић** из Пирота живела је уобичајено као и остале пиротске девојке. Уз то, активно је тренирала атлетику и освојила четрнаест златних медаља на различитим такмичењима у југоисточној Србији. Завршила је вишу тренерску школу и запослила у Кошаркашком клубу „Гимназијалац“. И онда се све променило.

Жеља за сигурнијим послом и егзистенцијалном сигурношћу навела је Драгану да почетком прошле године конкурише за пријем у професионалну војну службу. Завршила је једнопомесечну обуку у Крушевцу и у априлу прошле године

ступила у строј припадника куршумлијског 37. механизованог батаљона Треће бригаде Копнене војске. Напустила је родни Пирот, позив кошаркашког тренера и посветила се задацима професионалног војника.

Командант Механизованог батаљона мајор Слаћан Арсенић има само речи хвале за новог професионалног војника, док њене колеге истичу да она извршава обавезе попут било ког другог припадника јединице.

Редовно одлази на базе, на којима са осталим старешинама и војницима обезбеђује административну линију према Косову и Метохији и контролише Копнену зону безбедности. Равноправан је члан патрола на бази „Велики трн“ и често предњачи у ревносном и квалитетном извршавању задатака.

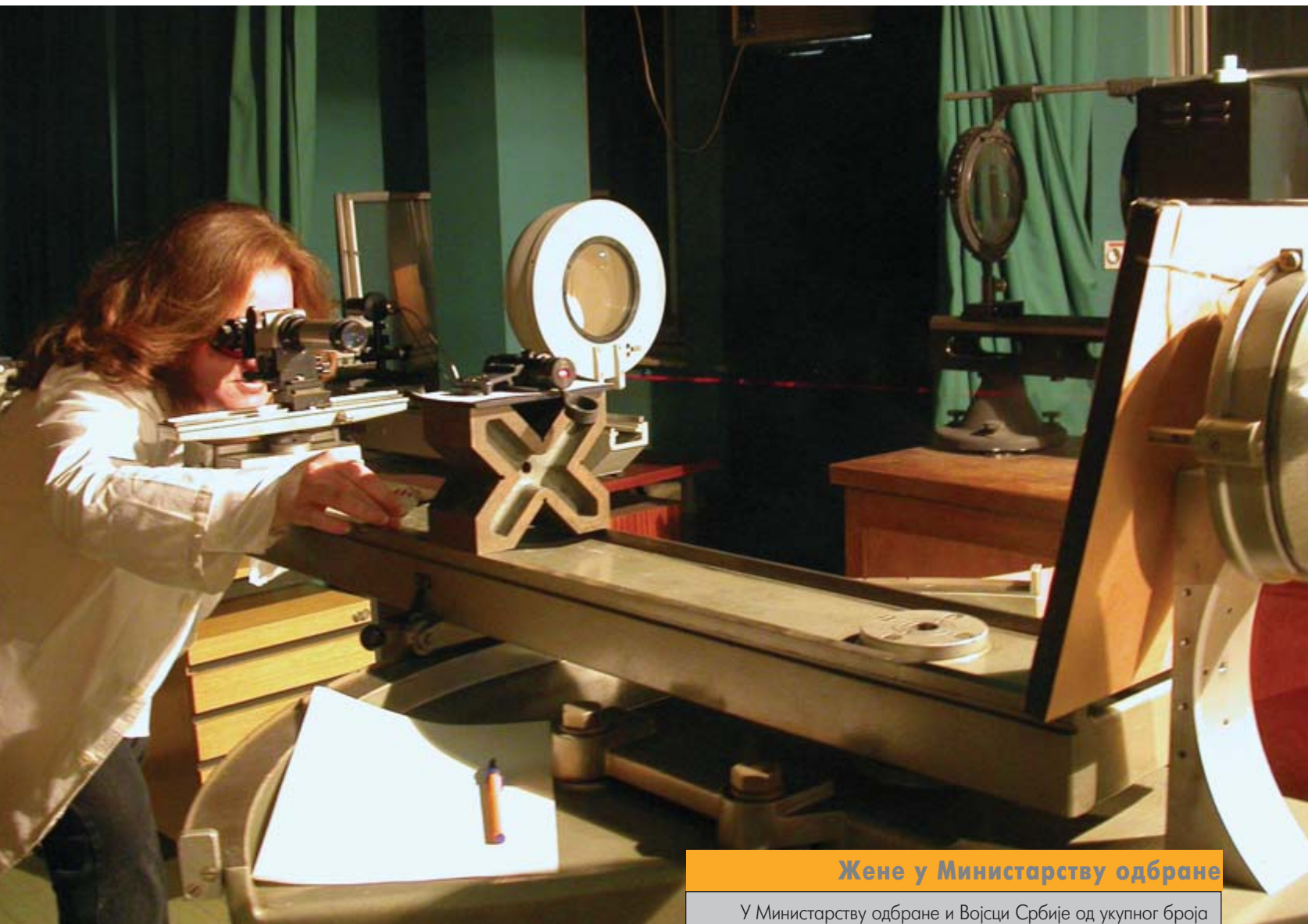
У разговору скромно наглашава да су њени резултати плод доброг пријема у војном колективу и да очекује да ће даљим усавршавањем добити прилику да постане и подофицир Војске Србије. ■

З. М.

УНИФОРМА ЗА СТАС

Док је као студент Високе струковне школе за модни дизајн на папир стављала и идеје о изгледу војне униформе, **разводник Јасмина Лазич** из Јагодине, послужилац у чети за логистичку подршку Команде Речне флотиле, по-

Жене у Министарству одбране

У Министарству одбране и Војсци Србије од укупног броја државних и војних службеника и намештеника, 46,88 одсто су жене. Број жена у професионалној војној служби у МО и ВС у 2009. години износи 1,94 посто од укупног броја професионалних војних лица (ПВЛ). У структури професионалних војних лица жена у статусу подофицира има 0,38 посто, официра 0,33 посто и професионалних војника 4,86 посто.

тајно је прижељкивала да је једног дана и обуче. Нико у њеној породици није веровао да ће истрајати у том науму. Јасмина је конкурисала за професионалног војника, успешно завршила основну војничку обуку и запослила се у Речној флотили у Новом Саду.

Како се припремала за рад који прате бројне тешкоће, по доласку у војну средину очекивања која је имала су надмашена. Јасмина је одушевљена војним колективом. На питање да ли би, као дипломирани дизајнер, нешто мењала на војничкој униформи, одговара да би јој додала још који џеп, али и кројила мање бројеве боље прилагођене девојачком стасу. Сако службене униформе за жене могао би бити савременијег кроја, док би уместо панталона дефинитивно увела сукњу, јер је то лепше и женственије. ■

ЛОГИЧАН ИЗБОР

Разводник Невена Милетић, спикер у Центру ваздушног осматрања и јављања у 14. дивизиону ПВО Прве бригаде

Копнене војске, није се двоумила око избора посла после завршених студија на Факултету за услужни бизнис у Новом Саду. Одувек је, како каже, привлачило окружење у коме владају ред и дисциплина, а када се томе додају сигуран посао, здравствено осигурање и редовна примања начинила је логичан избор – Војска Србије. Како је одрасла у породици са две сестре, неко је морао да се прихвати и „мушког“ посла, каже у шали Невена.

У Првом центру за обуку у Сомбору успешно је завршила основну обуку и у фебруару године положила заклетву. И поред тога што је удата, што сваког дана из родног Чуруга путује до Новог Сада. Иако поред бројних војничких има и породичне обавезе, Невена не би никако мењала одлуку. Према њеним речима досадашња војна искуства су позитивна, па се ни у једном моменту није покајала што је обукла војничку униформу. ■

Б. М. П